

LBRIS

We know
books

Joseph Chilton Pearce

Moartea religiei și renașterea spiritului

Întoarcere la inteligența inimii

Traducere din limba engleză
de Iuliana Leonti

Editura

For You

Cuprins

Partea I. Cultura ca efect negativ de câmp și fenomenul minții

Introducere la Partea I	9
Capitolul 1. Cultura și întunericul minții	25
Capitolul 2. Cultură și război	39
Capitolul 3. Marghanita Laski și tautologia fenomenelor de câmp	52
Capitolul 4. Minte și câmpurile minții	69
Capitolul 5. Minte și percepția intuitivă	87
Capitolul 6. Penfield și Steiner	107

Partea a II-a. Conflictul dintre biologie și cultură

Introducere la Partea a II-a	123
Capitolul 7. Planul biologic al naturii	132
Capitolul 8. Legătura: imperativul naturii	164
Capitolul 9. Biologia relației	186
Capitolul 10. Imperative în conflict	198
Capitolul 11. Moartea jocului și nașterea religiei	214

Partea a III-a. Renașterea spiritului și reînceperea evoluției

Introducere la Partea a III-a	231
Capitolul 12. Buclele stranie ale minții și ale naturii	245
Capitolul 13. Modificarea creierului	254
Capitolul 14. Voci în sălbăticie	277
Capitolul 15. Momente „Eureka!” și fisuri	303
Capitolul 16. Originea și câmpul	316
Bibliografie	328
Mulțumiri	333

LBRIS

We know
books

Partea I

Cultura ca efect negativ de câmp
și fenomenul minții

Introducere la Partea I

Cultura s-a ridicat și a căzut de-a lungul istoriei, iar atunci când a căzut, a fost întotdeauna pe mâna ei. Indiferent dacă se întâmplă sau nu prin acțiunile noastre, cultura intră rapid în declin pe măsură ce sporește anxietatea generalizată. Filосоfa Susanne Langer afirma că frica noastră cea mai mare este „prăbușirea în haos dacă ideea noastră eșuează“, iar cultura este o piesă majoră a ideeației. Când ameninți structura de credințe, practici și perspective care alcătuiesc sistemul ideeației culturale, este amenințat însuși sentimentul nostru de sine.

Cultura este o platformă majoră a ideeației; în mod asemănător, religia este o platformă majoră a culturii. Și ea este în declin, ceea ce a dat naștere fundamentalismului ca forță politică și culturală. Iviți din rândul adeptilor tuturor sistemelor religioase, vechi și noi, fundamentalistii alimentează flacăra colapsului cultural de care ne temem.

În același timp, tehnologiile științifice actuale, care au devenit o platformă și mai puternică în ideeația culturii, ne dăunează din toate punctele de vedere – fizic, mental și moral. Dar este un aspect ce trece neobservat, activitatea lor

fiind indirectă și subtilă. Așa cum obișnuiam să ne întoarcem la religie cu speranță și consolare, acum ne întoarcem la știință, o religie cu marca sa de fundamentalism protector. Ambele religii, științifică și ecleziastică, sunt la fel de distructive pentru spirit, minte și natură și dau naștere în egală măsură violenței și declinului civilizației.

Deși avem o cultură, acțiunile noastre sunt rareori civilizate și, în ciuda numeroaselor religii, vidul spiritual pare epidemic. Valul tot mai ridicat de violență față de sine, față de Pământ și față de ceilalți se intensifică, în timp ce mișcările sporadice către reînnoirea spirituală se fragmentează în incertitudine. Totuși, moartea iminentă a religiei este în măsură să aducă – sau cel puțin să permită – renașterea spiritului.

În cartea *The Ascent of Humanity*, Charles Eisenstein arată în mod ilustrativ cum constrângerea pentru predicție și control este un defect fundamental al aventurii noastre umane. Fiecare platformă a ideăției culturale care ne-a fost transmisă se bazează pe predicție și control – asupra noastră, asupra celorlalți, asupra naturii și lumii. Presupunem că un astfel de sistem complex de impulsuri compulsive este instinctiv și natural și nu reușim să gândim cu adevărat în afara granițelor predicției și controlului nici măcar cât să punem la îndoială ceea ce pare illogic. Întreaga țesătură culturală a minții ia naștere din această constrângere a predicției și controlului, o susține și este susținută de ea.

Considerăm predicția și controlul ca semne înalte ale intelectului uman care decurg din instinctul fundamental de supraviețuire. Dar însăși constrângerea este forța care duce la căderea noastră, deși afirmarea atât de categorică a acestui lucru îl face de neînțeles pentru mentalitatea culturală. De fapt, justificăm automat ca să ne protejăm

împotriva unei astfel de idei și avem tendința să respingem lucrările și scrierile care o aduc în atenția noastră.

În cărțile sale *Love and the World* și *Silence*, Robert Sardello a dus opera regretatului filosof și savant austriac Rudolf Steiner la un nou nivel al gândirii evolutive. Steiner, doctor în științe la o universitate germană, este una dintre marile minți din ultimele secole, dar și una extrem de neglijată. Uimitoarea operă a lui Steiner a rămas în mare parte necunoscută la aproape un secol de la moartea sa, un efect cultural care ascunde de noi deschiderea minții spre care el a indicat. Însă lipsa de recunoaștere și acceptare a lui Steiner deține o cheie a dilemei noastre, întrucât el ne conduce dincolo de cosmologia predicției-controlului care alcătuiește însăși țesătura gândirii contemporane.

Un caz izbitor de asemănător îl reprezintă istoria și domeniul de aplicare al lui Charles Darwin, așa cum reiese din recenta carte a lui David Loye *Darwin's Lost Theory of Love*. Și aceasta a fost în mare parte ignorată, în ciuda acceptării și recunoașterii lucrărilor anterioare ale lui Loye, ceea ce seamănă, în mod ciudat, cu istoria operei lui Darwin, precum și cu cea a lui Rudolf Steiner.

În cartea sa, Loye descrie modul în care, în ultima parte a vieții, Darwin a trecut dincolo de gândirea acceptată a timpului său și a explorat relevanța biologiei nu numai pentru teoria evoluției, ci și pentru ceea ce cunoaștem astăzi ca fiind domeniile psihologiei, antropologiei, științei creierului și filosofiei morale. Ultima lucrare a lui Darwin, *Descendența omului* (pe care o voi numi în continuare Darwin 2), este distinctă, dar complementară studiului său anterior și larg acceptat *Originea speciilor* (pe care îl voi numi în continuare Darwin 1).

Ambele sunt lucrări strălucite și pătrunzătoare, deși Darwin 2 a avut o receptare net diferită față de Darwin

1. Loye examinează faptul ciudat că ultima lucrare a lui Darwin a fost ignorată, în timp ce prima sa lucrare a reprezentat mult timp o parte acceptată a gândirii academice și științifice moderne. În acest contrast se află nu doar istoria evolutivă a omenirii, ci și o explicație a motivului pentru care tremurăm astăzi la porțile dezastrului.

În Darwin 1, el descrie limpede modul în care epocile mutației, selecției și supraviețuirii celui mai adaptat au dat naștere vieții mamiferelor în general. Pe această bază, așa cum arată Darwin 2, evoluția a folosit apoi forțe net diferite – „agenții superioare“, cum le numea Darwin – pentru a-i da naștere speciei umane, mult mai avansate.

Folosind generos citate din Darwin, Loye arată că aceste „agenții superioare“ se traduc prin iubirea de sine și iubirea de celălalt. Cu siguranță, termeni precum „iubire“ și „altruism“ nu prea se potrivesc cu acceptarea academică și științifică actuală (neo-darwinistă) ca forțe esențiale în evoluție. Totuși, dacă vor fi dezvoltate, iubirea și altruismul vor constitui baza nu doar pentru supraviețuirea noastră, ci și pentru recuperarea impulsului evolutiv continuu pierdut.

Capcana o reprezintă cuvântul „dezvoltat“. Dacă ne uităm la societățile contemporane din întreaga lume și la antecedentele noastre în general, constatăm un eșec pronunțat în dezvoltarea iubirii și altruismului, chiar dacă forțe remarcabile ne-au dat evident naștere. Sugerez aici că forța superioară a iubirii de sine și de ceilalți este atât adevărata noastră natură, cât și fundamentul substanțial al sistemului genetic, așa cum a fost descris în Darwin 1. Mai mult, sugerez că această forță superioară se mișcă astăzi în noi la fel de puternic precum întotdeauna, deoarece miza noastră în a evolua este miza evoluției în noi, fenomen tipic de buclă stranie.

Aceste agenții superioare reprezintă combinația unei baze instinctuale de iubire extinsă de către îngrijire și care funcționează prin intermediul ei. Îngrijirea merge mult mai departe decât simpla alăptare a copiilor, așa cum o făceau strămoșii noștri simieni. Potrivit Darwin 2, instinctele binevoitoare de îngrijire au reprezentat trambulina evolutivă pentru apariția noastră, probabil mai recentă decât am considerat până acum. Geneticienii de la Howard Hughes Medical Center au depistat de curând înregistrările ADN ale principalelor specii care ne-au precedat și au făcut afirmația îndrăzneată că apariția evolutivă a creierului uman a fost mult prea bruscă pentru a putea fi explicată prin mutația selectivă și supraviețuirea celui mai bine adaptat, conform lui Darwin. Dar descoperirile lor se potrivesc foarte bine cu teza Darwin 2 explorată de David Loye: creierul uman la care se referă acești geneticieni este al patrulea și ultimul dintr-o lungă serie de sisteme neuronale evolutive purtate în craniu și, până la acest ultim creier, dezvoltate de-a lungul timpului prin metodele descrise în Darwin 1. Odată ce a fost finalizată această fundație esențială de sisteme vechi Darwin 1 și a fost bine selectată și repetată distribuția susținătoare pentru noi, nou-veniții pe scena vieții, natura a fost în măsură să adauge cel de-al patrulea creier final.

Neurologul Paul MacLean a cartografiat natura și structura evolutivă a creierului pe parcursul mai multor decenii, în calitate de șef al Departamentului de Evoluție a Creierului și Comportamentului din cadrul Institutului Național de Sănătate al SUA. El a arătat limpede că în cap se află fundația Darwin 1 a vechiului creier reptilian (posterior), care a servit ca bază pentru creierul anterior format din creierul mamifer vechi și cel mamifer nou. Peste

cele trei structuri evoluat, al patrulea creier uman a fost adăugat cu ajutorul proceselor lente de încercare și eroare ale evoluției, care au dus la el. Acest fenomen Darwin 2 al creierului uman care funcționează din agențiile superioare ale iubirii și altruismului ne-a adus aparent în urmă cu 40000–50000 de ani, doar ieri pe linia timpului evolutiv. Cu al patrulea creier al nostru, stând direct pe umerii eonilor de proces Darwin 1, suntem aparent destul de noi pe scena neuronală.

Acum, după cum indică istoria și circumstanțele actuale și după cum va explica această carte, creierul nostru cel mai nou este dominat și anulat continuu de sistemele foarte vechi pe care se sprijină – sisteme care funcționează în mare parte prin instinct, nu neapărat prin inteligență. În ciuda a ceea ce ne așteptăm de la modelul evoluției, istoria ilustrează o luptă constantă între sistemele neuronale vechi și cele noi din cap, în locul unei sincronizări a lor. Un dezechilibru grav între instinctele defensive ale creierului vechi și sistemele intelectuale ale creierului nou este evidențiat în exploziile noastre continue de violență și distrugere.

Aceste crize periodice de violență și distrugere nu par a fi atât de mult convulsii ale creierului vechi; asemenea sisteme învechite nu sunt suficient de inteligente pentru a pune la cale mijloacele diabolice prin care ne ucidem unii pe alții. Ele sunt convulsii ale creierului nou, prins sau sedus de impulsurile instinctuale ale celor trei creiere mai vechi. Seducția periodică a noului de către vechi se opune derivei evolutive generale și este complet contrară agențiilor superioare care ne-au creat. Uzurparea continuă a capacităților noului creier de către cel vechi a dus la lipsa de dezvoltare, în mare parte, a acestui al patrulea creier. Asemenea

convulsii ne impulsionează să prezicem și să controlăm o natură și o lume în care apoi nu reușim să avem încredere și fie indică o defecțiune în planul biologic al evoluției, fie arată că planul nu este complet încă și natura lucrează la rezolvarea defecțiunilor, căutând un model în care evoluția să continue în loc să se autodistrugă.

De fapt, este înșelătoare ordinea liniară a apariției în desfășurarea evolutivă a sistemelor neuronale din cap. Cu siguranță, cel mai vechi creier, cel reptilian, a fost primul în evoluție și le-a dat naștere următoarelor. De fapt, cea mai timpurie structură neuronală apare prima în dezvoltarea creierului fetal și este prima care se dezvoltă după naștere, urmată în ambele cazuri de creierul mamifer vechi și cel mamifer nou. Interacțiunea celor trei sisteme deschide calea pentru al patrulea creier uman, care își construiește structura după naștere. În noțiunea noastră de evoluție-ca-progres, reacționăm deci la nevoia de predicție și control. Presupunem că evoluția ne-a produs inteligența avansată pentru a prezice și controla forțele timpurii și inferioare. Dar această progresie liniară îngrijită este un adevăr parțial și înșelător, deoarece trece cu vederea și trădează partea principală a procesului creator care stă la baza evoluției înseși și care ne-a dat viață

Să ne gândim la răsturnarea ideii de trecere de la forme inferioare la forme superioare, întrucât această teorie convențională și de bun simț pune calul înaintea căruței și a vizitiului, în timp ce, în cazul nostru, al oamenilor, vizitiul se află înaintea calului. Cu cât un sistem neuronal evolutiv este mai avansat, cu atât este mai fragil. Creierul nostru Darwin 2, cu forma sa mult mai înaltă de inteligență, este complet dependent de sistemele neuronale anterioare pentru funcționarea sa. Așadar, cea mai logică

și poate singura metodă fezabilă de progresie ar fi fost ca inteligența superioară Darwin 2 să fi detaliat mai întâi, prin procesul selectiv lent și atent Darwin 1, ceea ce creierul superior trebuie să dețină ca bază pentru existența sa.

Am un citat favorit din Meister Eckhart care încorporează desăvârșit această procedură: „Nimic nu există decât într-un mod anume de existență.“ „Existența“ de aici este creatorul nostru necunoscut și incognoscibil, viața însăși, iar noi suntem modul său, mijloacele sale de a fi. William Blake spunea: „Dumnezeu Acționează și Este doar în ființele existente sau Oameni.“ Așadar, ia în considerare că noul sistem Darwin 2, prin care „Existența însăși“ putea fi de fapt, a reprezentat impulsul inițial pentru evoluția precursorului său.

Iată deci un exemplu de fenomen de buclă stranie: un potențial nou, sesizat în cadrul unui proces evolutiv care se mișcă la infinit în toate direcțiile, a determinat apariția a ceea ce pare a fi un sistem mai vechi, necesar celui mai nou. Această buclă stranie este un factor major în creație și evoluție regăsit în întreaga lume și, probabil, în cosmos. Nerecunoașterea acestei bucle stranii reprezintă o lacună în înțelegerea și cunoașterea noastră actuală, deși o astfel de interdependență a fost recunoscută înainte de alte culturi și civilizații. Neodarwinismul, viziunea științifică limitată și fragmentată a lui Darwin 1, a încercat în zadar să demonstreze că un „mod de existență“ a dat naștere Existenței însăși, ceea ce este un nonsens evident.

În mod ironic, dacă forțele superioare Darwin 2 de îngrijire erau pe deplin dezvoltate, astfel de „impulsuri suprastructurale“, așa cum le numește Loye, se dovedeau în momente de stres și criză mult mai puternice și mai eficiente decât instinctele fundamentale de supraviețuire

IBDIS | We know
cuibărite în creierul reptilian primar, atât de prețuit de disciplinele științifice și sociale neodarwiniste. Noul creier uman este efectiv capabil să depășească acele vechi creiere instinctuale de supraviețuire cu o marjă uriașă, incalculabilă. Este extrem de evident astăzi că nu am dezvoltat aceste sisteme superioare, precum și îngrijirea reciprocă și altruismul pe tot parcursul vieții indicate în Darwin 2 și că, în schimb, suntem supuși unor mișcări destul de prostești provocate de sistemele inferioare, instinctuale. În realitate, folosim acest creier nou extraordinar în numele instinctelor de supraviețuire impulsionate de frică. Acestea provin din creierul evolutiv mai vechi, ceea ce reprezintă o mișcare de involuție gravă care ne menține supuși instinctelor și ne compromite inteligența.

Este posibil ca ambele religii actuale, științifică și ecleziastică, să se simtă ofensate de afirmația mea de aici că sunt distructive pentru viață și civilizație, că nu sunt hrănitoare, ci, de fapt, involutive. Totuși, recunoașterea acestui efect involutiv este necesară dacă vrem să curățăm puntea și să ne deschidem din nou către forța evolutivă a iubirii și altruismului, care pare să se afle în spatele cosmosului și al vieții noastre. Aceste inteligențe superioare care ne dau naștere constituie adevărata noastră spiritualitate și sunt slujite de știința autentică.

În cartea *The Ascent of Humanity*, Charles Eisenstein își prezintă teoria „separării-unificării” și arată cum separarea între minte și inimă a fost provocată de constrângerea noastră de a prezice și de a controla și cum unificarea depinde de renunțarea la această veche pornire obișnuită – o chestiune deloc ușoară, desigur. Natura nu a făcut să evolueze omenirea pentru ca aceasta să se întoarcă și să încerce să-i prezică și să-i controleze sistemul de echilibre

infinat de deschis. Noi suntem în și din natură. Echilibrul se află în primul rând în interior, iar lucrările lui Rudolf Steiner și Robert Sardello, precum și cercetările inestimabile ale Institutului HeartMath ne conduc în mod conștient către inimă, sursa ființei primordiale de iubire și altruism. În fond, inima este cea care ne conduce dincolo de orice nevoie de predicție și control, făcând astfel demodate compulsiile noastre distructive.

În privința afirmației mele că religia și știința tehnologică sunt distructive, comunitatea religioasă răspunde probabil că doar câteva aspecte negative au provocat probleme în trecut. Liderii religioși avertizează să nu elimini ceea ce este valoros când vrei să scapi de ceva nedorit. La rândul său, comunitatea științifico-tehnologică subliniază că vina aparține politicienilor, liderilor militari, puterilor corporative și altora asemenea care abuzează de darurile lor. Această comunitate se consideră ireproșabilă și îi consideră la fel pe oamenii de știință consacrați și metodele lor. Ea subliniază că eliminarea a ceea ce este valoros este și mai stupidă, în timp ce lucrul nedorit trebuie tratat ca pe ceva de mare preț.

Totuși, am creat în știință și tehnologie o mașinărie autopropulsată pe care nu suntem capabili să o oprim. Și, asemenea ucenicului vrăjitor, suntem copleșiți de forțele dezlănțuite prin aroganța și ignoranța noastră. Fiecare soluție strălucită prezentată până acum de tehnologie și știință a declanșat o undă contrară de distrugere liniștită, subtilă, lentă și răbdătoare, așa cum religiile dau naștere rapid la violență zgomotoasă și turbulentă.

Este interesant de observat că oameni de știință precum Steiner și Darwin și-au realizat marile opere fără a folosi tehnologia în sensul modern. Au avut la dispoziție

puterea minții umane care se întoarce în interior spre propriul proces, nu în exterior prin duplicitate. „Nimeni nu cunoaște bucuria pe care eu o simt doar gândind“, afirma Steiner. Darwin și-a dobândit primele mari intuiții prin observații netehnologice ale lumii vii așa cum este (sau era), iar cele din a doua etapă a gândirii sale, cea matură, au fost obținute prin grădinărit, apicultură și conștientizarea intensă a vieții din mediul rural englezesc natal. Acestea sunt procese din lumea reală greu de întâlnit în proliferarea explozivă a realităților virtuale distructive pe care se bazează atât de des știința contemporană. Este instructiv să ne gândim că intuițiile științifice ale lui Darwin și Steiner nu au condus la daunele și distrugerile omenirii și ale Pământului vizibile pretutindeni în zilele noastre.

În încercarea de a face față asalturilor monstruoase asupra omenirii și naturii, provocate atât de religie, cât și de știința tehnologică, pierdem orice urmă a originii acestor asalturi și suntem atât de prinși în înfruntarea efectelor nocive, încât nu le mai vedem cauzele. Antropologul cultural Leslie White a observat că o cultură se autodistruge când problemele pe care le produce îi depășesc capacitatea de soluționare. Efectiv, pământul de sub noi cedează când fiecare mișcare pe care o facem pare viciată de o eroare ascunsă și fiecare corectare a unei erori creează alte două în urma ei – așa cum pare a fi cazul astăzi, indiferent cât de sofisticată și de științifică ne este terminologia elogiativă sau cât de semeț și pompos este protestul nostru moral religios.

În urmă cu mai bine de o jumătate de secol, filosofa Susanne Langer a afirmat că este indicat să ne reconsiderăm convingerea neîndoielnică potrivit căreia știința modernă este o binecuvântare pentru omenire. Ne aflăm la mijlocul secolului XX, epoca în care știința își intra în

drepturi, cu minuni și puteri nesfârșite care îi țineau pe toți în priză, precum o nouă religie. Chiar și ca o paranteză ocazională, observația lui Langer era o erezie cât se poate de grosolană în zilele ei, așa cum probabil ar fi fost și în zilele noastre.

Imaginează-ți un filosof critic din Evul Mediu târziu sugerând, la apogeul construcției de catedrale, că este indicat să ne reconsiderăm credința neîndoielnică în Dumnezeu. Un credincios adevărat aflat în fața Catedralei din Chartres, una dintre structurile minunate și desăvârșite concepute de om, s-ar întreba cum suntem atât de orbi încât nu vedem lucrarea lui Dumnezeu gravată în fiecare piatră. În același fel, în timp ce privim lumea modernă a realității virtuale și apariția zilnică a unor noi miracole, a unor opere încântătoare dincolo de înțelegerea minții obișnuite, a unor invenții care ne orbesc prin lumina strălucirii noastre care le-a creat, ne putem întreba cum un filosof – și o femeie pe deasupra – este în măsură să pună la îndoială bunătatea supremă a acestei generozități.

Matematicianul-filosof Alfred North Whitehead, mentorul Susannei Langer, a sugerat cândva că știința și tehnologia au putut să apară doar într-o cultură creștină, deși rădăcinile lor sunt chiar mai vechi. Să examinăm un singur fir al secvenței bogate din spatele unei astfel de teorii. În urma influenței grecești asupra creațiilor inventive ale hristologiei Apostolului Pavel, creștinismul a demonizat corpul în numele sufletului, a declarat starea de război între spirit și carne și a proclamat natura drept inamicul principal care trebuie învins, îngenuncheat și obligat să ne cedeze secretele și să ne facă pe plac. Ca urmare a acestei cuceriri, preoția științifică a apărut și și-a eclipsat filiația ecleziastică în declin. În cele din urmă, în cea mai

măreață ironie, preoții fiecărei credințe, vechea religie și noua știință, și-au jucat simulacrul de luptă în fața omenirii neajutorate care a pierdut de fiecare dată.

Timp de generații întregi, am fost făcuți să credem că trebuie să alegem între știință și religie, ceea ce părea adesea o alegere între a fi spânzurat sau împușcat. Dar știința și religia nu au jalonat întregul teritoriu disponibil pentru mintea noastră. În realitate, nu trebuie să aderăm la niciuna dintre aceste tabere și nici armistițiul și fuziunea propuse de ele nu se vor dovedi panaceul pe care îl căutam de mult timp. Împerecherea a două corcitură nu produce un animal de rasă. Există nenumărate alte modalități în care viața poate fi trăită.

Cu ani în urmă, David Bohm, protejatul lui Einstein și fizician la Colegiul Birkbeck al Universității din Londra, a scris despre substratul realității ca fiind o „ordine implicită“ de energie care este însăși conștiința. Aceasta este o răsturnare a teoriei științifice convenționale, care vede conștiința ca fiind apărută din conglomerate de materie. Totuși, deși teoria lui Bohm care propune că materia provine din conglomerate de energie conștientă părea cu totul nouă, aceasta era o observație a savanților shivaiți din Cașmir, India, cu 10 secole în urmă. Poetul William Blake a remarcat că spiritul care creează materia este un miracol extraordinar, în timp ce ideea că materia poate să creeze spiritul este o adevărată nebunie.

Prin „ordine implicită“ David Bohm înțelegea o singură energie fundamentală care are implicite în ea toate eventualitățile, toate câmpurile posibile de energie. Un câmp este un conglomerat sau o grupare specifică de energie care provine dintr-un anumit aspect al realității noastre și îi dă naștere. O ordine explicită face explicit